

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ ГОТОВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У НУШ

THEORETICAL AND PRACTICAL PRINCIPLES OF FORMING THE EMOTIONAL AND STRONG-WILLED READINESS OF CHILDREN OF OLDER PRESCHOOL AGE FOR EDUCATION IN THE NUS

У переході до нового періоду – періоду шкільної освіти – велике значення має сформована емоційно-вольова готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання у Новій українській школі. Для забезпечення більш комфортного процесу адаптації до нового етапу життя, окрім інтелектуальної та соціальної підготовленості, дитина повинна навчитися слухати та розуміти мову дорослого, вміти концентруватися і підпорядковувати свої дії встановленим цілям.

Метою статті є теоретично обґрунтувати сутність формування емоційно-вольової готовності старших дошкільників до навчання у НУШ та визначити критерії, показники та рівні сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у НУШ на констатувальному етапі педагогічного експерименту. Розглянуто трактування дослідниками понять «готовність до шкільного навчання», «психологічна готовність», «емоційно-вольова готовність». Констатовано, що недостатньо вивченою є проблема формування емоційно-вольової готовності старших дошкільників до навчання у Новій українській школі.

Представлено перший етап педагогічного дослідження – констатувальний експеримент, сутність якого заключалася у вивченні стану сформованості емоційно-вольової готовності старших дошкільників до навчання у Новій українській школі. Визначено критерії та показники сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у НУШ: діяльнісний критерій з показниками, мотиваційний критерій з показниками, емоційно-соціальний критерій з показниками. Схарактеризовано рівні сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку: високий, середній та низький. Запропоновано діагностичні методики для визначення ступеню прояву показників сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку, розроблено шкалу та систему їх оцінювання.

Представлено результати констатувального етапу педагогічного дослідження, що підтвердили необхідність проведення дієвої формувальної роботи та подальшої перевірки її ефективності.

Ключові слова: емоційно-вольова готовність, діти старшого дошкільного віку, кри-

терії, показники, рівні сформованості емоційно-вольової готовності.

In the transition to a new period – the period of school education – the formed emotional and volitional readiness of a child of senior preschool age to study at the New Ukrainian School is of great importance. In order to ensure a more comfortable process of adaptation to a new stage of life, in addition to intellectual and social readiness, a child must learn to listen to and understand the language of an adult, be able to concentrate and subordinate his actions to established goals.

The purpose of the article is to theoretically substantiate the essence of the formation of emotional and volitional readiness of older preschoolers to study at NUS and to determine the criteria, indicators and levels of formation of emotional and volitional readiness of older preschool children to study at NUS at the ascertaining stage of the pedagogical experiment. The researchers' interpretation of the concepts «readiness for schooling», «psychological readiness», «emotional-volitional readiness» was considered. It was established that the problem of forming the emotional and volitional readiness of older preschoolers to study at the New Ukrainian School is insufficiently studied.

The first stage of pedagogical research is presented – an ascertaining experiment, the essence of which was to study the state of formation of the emotional and volitional readiness of older preschoolers to study at the New Ukrainian School. The criteria and indicators of the formation of the emotional and volitional readiness of older preschool children to study at NUS were determined: activity criterion with indicators, motivational criterion with indicators, emotional and social criterion with indicators. The levels of formation of emotional and volitional readiness of older preschool children are characterized: high, medium and low. Diagnostic methods for determining the degree of manifestation of indicators of the formation of emotional and volitional readiness in older preschool children are proposed, a scale and a system for their evaluation have been developed.

The results of the ascertaining stage of pedagogical research are presented, which confirmed the need for effective formative work and further verification of its effectiveness.

Key words: emotional-volitional readiness, children of older preschool age, criteria, indicators, levels of formation of emotional-volitional readiness.

УДК 373.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/71.2.29>

Кудрявцева О.А.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри дошкільної педагогіки
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Чебан Ю.В.,

студентка I курсу магістратури
факультету дошкільної педагогіки
та психології
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

У Законі України «Про дошкільну освіту» вказується, що нагальними завданнями дошкільної освіти є дотримання вимог та положень Державного стандарту дошкільної освіти, сприяння

адаптації у соціумі, підготовка дітей до навчання у Новій українській школі [9].

У Базовому компоненті дошкільної освіти України зазначається, що ключові компетентності для дитини дошкільного віку, набуті у закладі

дошкільної освіти, продовжуються потім у Новій українській школі та на протязі усього життя особистості [1, с. 5].

Не викликає сумніву, що проблема формування готовності, зокрема емоційно-вольової, дитини старшого дошкільного віку до навчання у Новій українській школі є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема готовності дітей до навчання у школі була висвітлена у працях наступних вчених: І. Балицька, К. Бодяк, К. Бондаренко, Н. Головань, Т. Губарева, Т. Ілляшенко, А. Клебанівська, Т. Кондратенко, В. Котирло, С. Ладивір, А. Пасічник, Т. Піроженко, С. Попиченко, Л. Савченко, Т. Фадеєва, Т. Філімонова та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість досліджень з підготовки дітей до навчання у школі, недостатньо вивченою є проблема формування емоційно-вольової готовності старших дошкільників до навчання у Новій українській школі.

Мета статті – теоретично обґрунтувати сутність формування емоційно-вольової готовності старших дошкільників до навчання у НУШ та визначити критерії, показники та рівні сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у НУШ на констатувальному етапі педагогічного експерименту.

Виклад основного матеріалу. Доцільно з'ясувати сутність понять «готовність до шкільного навчання», «психологічна готовність», «емоційно-вольова готовність».

О. Галян розглядає готовність дитини дошкільного віку до навчання в школі як сукупність здатностей дитини (соціальних, розумових, емоційних, особистісних), які формуються у дитини перед вступом до школи [4, с. 77].

Н. Черепаня вважає, що готовність дитини до школи є інтегральною властивістю, яка складається з сукупності факторів, що визначають результативність освітнього процесу; це рівень розвитку дитини старшого дошкільного віку, при якому не буде порушень здоров'я під час подальшого навчання [10, с. 43].

Т. Поніманська, І. Дичківська стверджують, що психологічна готовність до навчання у школі – це цілісний стан психіки дошкільника, який сприяє успішному виконанню певних вимог, що пред'являють конкретний педагог та освітній заклад загалом, вдале опанування новими видами діяльності й ролями у соціумі [7, с. 222].

А. Валицька під психологічною готовністю розуміє комплексну характеристику дошкільника, яка характеризує розвиненість психологічних якостей та виявляється головною передумовою для сприятливого входження дошкільника у соціум [3, с. 55].

А. Пасічник зазначає, що емоційно-вольова готовність є складником психологічної готовності та є деяким ступенем розвиненості процесів психіки, що є довільними, вміння впоратися зі складнощами, працездатність та самостійність, володіння правилами поведінки у суспільстві [6, с. 214].

В. Бірюкова, Н. Рудічева включають до емоційно-вольової готовності дошкільника здатність керувати власними емоціями та поведінкою, мисленням, увагою й пам'яттю, слідкувати за власною мовою, своєчасно застосовувати увагу, робити за вказівкою педагога, зосереджуватися [2].

Т. Поніманська трактує емоційно-вольову готовність як здатність регулювати власну поведінку у будь-яких ситуаціях (під час спільного освітнього процесу чи спілкування). Її прояв можна побачити у самостійності дитини дошкільного віку, організованості, зосередженості, дисциплінованості, спроможності робити вольові зусилля, адекватній оцінці власної діяльності та праці [8, с. 390]. Вважаємо найбільш обґрунтованим визначення цієї вченої.

Т. Губарева та Н. Рудічева пропонують заняття з фізичного розвитку та рухливі ігри для формування емоційно-вольової готовності дітей до навчання у школі. Автори вважають, що саме ці форми організації освітнього процесу будуть сприяти кращому розпізнаванню емоцій інших, умінню стримуватися, виконувати певні вольові зусилля, розвитку емпатії, подоланню перешкод, вираженню емоцій, дисциплінованості та відповідальності і т. д. [5].

Вважаємо доцільним формувати емоційно-вольову готовність дошкільників до навчання у школі засобами занять з пізнавального та художньо-естетичного розвитку й рухливих і дидактичних ігор.

З метою діагностики рівнів сформованості емоційно-вольової готовності старших дошкільників до навчання у НУШ було проведено констатувальний етап педагогічного дослідження на базі Одеського ЗДО № 304, в якому прийняли участь 44 дитини старшого дошкільного віку. На цьому етапі визначено критерії та показники сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у НУШ:

1. Діяльнісний критерій: точність в копіюванні зразка (дитина ретельно наслідує лінії зразка, не відступаючи від їхнього контуру; вона демонструє вміння відтворити форму зразка з високою точністю та без значних відхилень; дитина здатна сконцентруватися на завданні та уважно слідкує за рухами, щоб забезпечити точність копіювання). Самостійність в роботі (дитина самостійно приступає до виконання завдання без зазначень чи підказок педагога; вона не відвертається від завдання та робить спроби розв'язати проблеми самостійно, не чекаючи на допомогу; дитина

проявляє ініціативу в процесі виконання завдання та демонструє вміння приймати власні рішення). Зосередженість на завданні (дитина демонструє здатність утримувати увагу на завданні протягом тривалого часу без відволікань на інші речі, здатна до вольового зусилля; вона не дозволяє зовнішнім факторам або внутрішнім розпливчастим думкам завадити їй у виконанні завдання; дитина продуктивно працює під час виконання завдання і виявляє велику витривалість та наполегливість).

2. Мотиваційний критерій: інтерес до завдання (дитина виражає зацікавленість у завданні та демонструє бажання його виконати; вона показує емоційну реакцію на завдання, наприклад, радість, ентузіазм або цікавість; дитина виявляє інтерес до вивчення нового матеріалу чи вирішення складних завдань). Самодостатність у досягненні цілей (дитина встановлює власні цілі та зосереджується на їх досягненні без постійної потреби у зовнішній мотивації; вона проявляє наполегливість та витривалість у вирішенні завдань, не здаючись при перешкодах чи труднощах; дитина виконує завдання з впевненістю у своїх здібностях та готова прикладати зусилля для досягнення успіху. Прагнення до досягнень (дитина має внутрішню потребу у самореалізації та досягненні успіху у власній діяльності; вона прагне до самовдосконалення та здійснення своїх потенційних можливостей; дитина виявляє готовність прикладати зусилля для досягнення поставлених цілей та відчуває задоволення від успіху).

3. Емоційно-соціальний критерій: співробітництво та взаємодія з оточуючими (дитина ефективно співпрацює з однолітками та дорослими в групових ситуаціях; вона вміє вислуховувати думки та ідеї інших, враховувати їхні почуття та думки; дитина проявляє турботу та допомогу до оточуючих у складних чи стресових ситуаціях). Емоційна саморегуляція (дитина вміє виражати свої почуття словами та знає, як ефективно виправдати свої дії; вона здатна пригальмувати свої негативні емоції та знаходити конструктивні способи вираження свого розгніву або розчарування; дитина виявляє усвідомлення своїх емоційних реакцій та здатність до саморегуляції у стресових ситуаціях). Відчуття власної цінності (дитина має впевненість у власних силах та вірить у свої можливості досягти успіху; вона виявляє повагу до власних досягнень та здатна розуміти свої сильні та слабкі сторони; дитина розуміє своє значення в групі або колективі та вміє вносити свій вклад у спільну діяльність).

Було схарактеризовано рівні сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у НУШ.

До високого рівня сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у новій українській школі відносяться старші дошкільники, у яких: є точність

в копіюванні зразка (діти ретельно наслідують лінії зразка, не відступаючи від їхнього контуру; вони демонструють вміння відтворити форму зразка з високою точністю та без значних відхилень; діти здатні сконцентруватися на завданні та уважно слідувати за рухами, щоб забезпечити точність копіювання). Самостійні в роботі (діти самостійно приступають до виконання завдання без зазначень чи підказок педагога; вони не відвертаються від завдання та роблять спроби розв'язати проблеми самостійно, не чекаючи на допомогу; діти проявляють ініціативу в процесі виконання завдання та демонструють вміння приймати власні рішення). Зосереджені на завданні (діти демонструють здатність утримувати увагу на завданні протягом тривалого часу без відволікань на інші речі, здатні до вольового зусилля; вони не дозволяють зовнішнім факторам або внутрішнім розпливчастим думкам завадити їм у виконанні завдання; діти продуктивно працюють під час виконання завдання і виявляють велику витривалість та наполегливість).

Є стійкий інтерес до завдання (діти виражають зацікавленість у завданні та демонструють бажання його виконати; вони показують позитивну емоційну реакцію на завдання, наприклад, радість, ентузіазм або цікавість; діти виявляють стійкий інтерес до вивчення нового матеріалу чи вирішення складних завдань). Самодостатні у досягненні цілей (діти встановлюють власні цілі та зосереджуються на їх досягненні без постійної потреби у зовнішній мотивації; вони проявляють наполегливість та витривалість у вирішенні завдань, не здаючись при перешкодах чи труднощах; діти виконують завдання з впевненістю у своїх здібностях та готові прикладати зусилля для досягнення успіху. Прагнуть до досягнень (діти мають внутрішню потребу у самореалізації та досягненні успіху у власній діяльності; вони прагнуть до самовдосконалення та здійснення своїх потенційних можливостей; діти виявляють готовність прикладати зусилля для досягнення поставлених цілей та відчувають задоволення від успіху).

Співпрацюють та взаємодіють з оточуючими (діти ефективно співпрацюють з однолітками та дорослими в групових ситуаціях; вони вміють вислуховувати думки та ідеї інших, враховувати їхні почуття та думки; діти проявляють турботу та допомогу до оточуючих у складних чи стресових ситуаціях). Наявна емоційна саморегуляція (діти вміють виражати свої почуття словами та знають, як ефективно виправдати свої дії; вони здатні пригальмувати свої негативні емоції та знаходити конструктивні способи вираження свого розгніву або розчарування; діти виявляють усвідомлення своїх емоційних реакцій та здатність до саморегуляції у стресових ситуаціях). Відчують власну цінність (діти мають впевненість у власних силах

та вірять у свої можливості досягти успіху; вони виявляють повагу до власних досягнень та здатні розуміти свої сильні та слабкі сторони; діти розуміють своє значення в групі або колективі та вміють вносити свій вклад у спільну діяльність).

До середнього рівня сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у новій українській школі відносяться старші дошкільники, у яких: є точність в копіюванні зразка, але іноді потрібна допомога вихователя (діти наслідують лінії зразка, але можуть допускати деякі відхилення або помилки; вони демонструють вміння відтворити форму зразка з точністю та без відхилень; діти здатні сконцентруватися на завданні та слідкувати за рухами, щоб забезпечити точність копіювання). У більшості випадків самостійні в роботі (діти самостійно приступають до виконання завдання, але іноді потрібна невелика підказка педагога; вони не відвертаються від завдання та роблять спроби розв'язати проблеми самостійно, але іноді потрібна допомога; діти проявляють ініціативу в процесі виконання завдання та у більшості випадків демонструють вміння приймати власні рішення). Переважно зосереджені на завданні (діти демонструють здатність утримувати увагу на завданні протягом певного часу без відволікань на інші речі, переважно здатні до вольового зусилля; вони у більшості випадків не дозволяють зовнішнім факторам або внутрішнім розпливчастим думкам завадити їм у виконанні завдання; діти добре працюють під час виконання завдання і виявляють витривалість та наполегливість).

Є інтерес до завдання (діти часто виражають зацікавленість у завданні та демонструють бажання його виконати; вони показують позитивну емоційну реакцію на завдання, наприклад, радість; діти виявляють інтерес до вивчення нового матеріалу чи вирішення складних завдань). Переважно самодостатні у досягненні цілей (діти у більшості випадків встановлюють власні цілі та зосереджуються на їх досягненні, але іноді потребують зовнішньої мотивації; вони частіше проявляють наполегливість та витривалість у вирішенні завдань, майже не здаючись при перешкодах чи труднощах; діти виконують завдання з впевненістю у своїх здібностях, але іноді потребують підтримки, та готові прикладати зусилля для досягнення успіху. Переважно прагнуть до досягнень (діти частіше мають внутрішню потребу у самореалізації та досягненні успіху у власній діяльності; вони у більшості випадків прагнуть до самовдосконалення та здійснення своїх потенційних можливостей; діти виявляють готовність прикладати зусилля для досягнення поставлених цілей, але іноді потребують підтримки, та переважно відчують задоволення від успіху).

Переважно співпрацюють та взаємодіють з оточуючими (діти співпрацюють з однолітками та дорослими в групових ситуаціях; вони частіше вміють вислуховувати думки та ідеї інших, але іноді не враховують їхні почуття та думки; діти у більшості випадків проявляють турботу та допомогу до оточуючих у складних чи стресових ситуаціях, але іноді потребують нагадування). Переважно наявна емоційна саморегуляція (діти вміють виражати свої почуття словами та знають, як виправдати свої дії; вони здатні пригальмувати свої негативні емоції, але іноді потребують допомоги, знаходять конструктивні способи вираження свого розгніву або розчарування, але іноді потребують допомоги; діти переважно виявляють усвідомлення своїх емоційних реакцій та здатність до саморегуляції у стресових ситуаціях). Переважно відчують власну цінність (діти у більшості випадків мають впевненість у власних силах та вірять у свої можливості досягти успіху; вони частіше виявляють повагу до власних досягнень та здатні розуміти свої сильні та слабкі сторони, але іноді потребують пояснення вихователя; діти розуміють своє значення в групі або колективі, але іноді сумніваються, переважно вміють вносити свій вклад у спільну діяльність).

До низького рівня сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у новій українській школі відносяться старші дошкільники, у яких: є неточність в копіюванні зразка, потрібна суттєва допомога вихователя (діти намагаються наслідувати лінії зразка, але часто допускати відхилення або помилки; вони майже не демонструють вміння відтворити форму зразка з точністю та без відхилень; діти майже не здатні сконцентруватися на завданні та слідкувати за рухами, щоб забезпечити точність копіювання); майже не самостійні в роботі (діти намагаються самостійно приступити до виконання завдання, їм потрібна велика допомога педагога; вони часто відвертаються від завдання та майже не роблять спроби розв'язати проблеми самостійно, потрібна значна допомога дорослого; діти іноді проявляють ініціативу в процесі виконання завдання та практично не демонструють вміння приймати власні рішення). Майже не зосереджені на завданні (діти демонструють здатність утримувати увагу на завданні протягом певного часу, але часто відволікаються, майже не здатні до вольового зусилля; вони дозволяють зовнішнім факторам або внутрішнім розпливчастим думкам завадити їм у виконанні завдання; діти не продуктивно працюють під час виконання завдання і майже не виявляють витривалість та наполегливість).

Є не стійкий інтерес до завдання (діти майже не виражають зацікавленість у завданні та практично не демонструють бажання його виконати; вони показують переважно негативну емоційну

реакцію на завдання, наприклад, роздратованість, сум; діти виявляють не стійкий інтерес до вивчення нового матеріалу чи вирішення складних завдань). Майже не самодостатні у досягненні цілей (діти майже не встановлюють власні цілі та практично не зосереджуються на їх досягненні, часто потребують зовнішньої мотивації; вони іноді проявляють наполегливість та витривалість у вирішенні завдань, часто здаючись при перешкодах чи труднощах; діти виконують завдання з невпевненістю у своїх здібностях, часто потребують підтримки, та майже не готові прикладати зусилля для досягнення успіху. Майже не прагнуть до досягнень (діти майже не мають внутрішню потребу у самореалізації та досягненні успіху у власній діяльності; вони практично не прагнуть до самовдосконалення та здійснення своїх потенційних можливостей; діти майже не виявляють готовність прикладати зусилля для досягнення поставлених цілей, часто потребують підтримки, та переважно не відчують задоволення від успіху).

Майже не співпрацюють та практично не взаємодіють з оточуючими (діти майже не співпрацюють з однолітками та дорослими в групових ситуаціях; вони частіше не вміють вислуховувати думки та ідеї інших, часто не враховують їхні почуття та думки; діти у більшості випадків не проявляють турботу та не надають допомогу до оточуючих у складних чи стресових ситуаціях, потребують нагадування та пояснення). Майже не наявна емоційна саморегуляція (діти іноді вміють виражати свої почуття словами, але не знають, як виправдати свої дії, їм потрібна допомога вихователя; вони майже не здатні пригальмувати свої негативні емоції, часто потребують допомоги, практично не знаходять конструктивні способи вираження свого розгніву або розчарування; діти переважно не виявляють усвідомлення своїх емоційних реакцій та здатність до саморегуляції у стресових ситуаціях). Майже не відчують власну цінність (діти у більшості випадків не мають впевненість у власних силах та не вірять у свої можливості досягти успіху; вони частіше не виявляють повагу до власних досягнень та не здатні розуміти свої сильні та слабкі сторони, потребують детального пояснення вихователя; діти майже не розуміють своє значення в групі або колективі, часто сумніваються, переважно не вміють вносити свій вклад у спільну діяльність).

Для діагностики рівнів сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у НУШ були використані діагностичні методики: тест «Доріжки та м'ячі» (А. Сазонова); тест «Будиночок» (Н. Уткіна); методика «Веселий – сумний» (Г. Урунтаєвої).

Було розроблено відповідну шкалу оцінювання показників: 3 бали – прояв показників відбувається

у повному обсязі; 2 бали – прояв показників відбувається частково; 1 бал – прояв показників обмежений; 0 балів – показники не проявляються. Система оцінювання показників сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у новій українській школі включає: високий рівень (27–19 балів), середній рівень (18–10 балів), низький рівень (9–1 балів).

На констатувальному етапі дослідження було отримано наступні результати: в групі «Кораблик» було виявлено, що 1 дитина (5%) мала високий рівень, 9 дітей (41%) – середній рівень, 12 дітей (54%) – низький рівень. У групі «Котики» 3 дітей (14%) мали високий рівень, 8 дітей (36%) – середній рівень, 11 дітей (50%) – низький рівень.

Висновки. Порівнюючи отримані дані, можна зробити висновок, що в групі «Кораблик» більше дітей з низьким рівнем сформованості емоційно-вольової готовності до навчання у НУШ порівняно з групою «Котики». Також варто зазначити, що у групі «Кораблик» лише 5% з високим рівнем, що відрізняється від групи «Котики», де 14% дітей мають високий рівень. Таким чином, розбіжність у результатах невелика у двох групах, але краще результати у групі «Котики» (більше дітей з високим та менше дітей з низьким рівнем), ніж у групі «Кораблик» (більше дітей з низьким рівнем та менше з високим), обираємо групу «Котики» як контрольну, а групу «Кораблик» як експериментальну. Перспективу дослідження вбачаємо у перевірці системи роботи щодо оптимізації процесу формування емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у НУШ.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базовий компонент дошкільної освіти: державний стандарт дошкільної освіти. Нова редакція / Байер О. М. та ін., під наук. кер. Т. О. Піроженко. Київ, 2021. 37 с.
2. Бірюкова В. В., Рудічева Н. К. Емоційно-вольова готовність дітей до школи. *Дошкільна освіта: від традицій до інновацій*: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27–28 листопада 2019 р. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. С. 118–122.
3. Валіцька А. Діагностика психологічної готовності дитини до навчання у школі. *Історичний досвід і сучасність*: матеріали XXVIII наукової конференції. Вип. 42. Одеса: ПНПУ, 2022. С. 55–58.
4. Галян О. І. Психологія дитяча: посібник. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. 90 с.
5. Губарева Т. С., Рудічева Н. К. Емоційно-вольова готовність дитини до навчання у школі як психолого-педагогічна проблема. *Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії*: матеріали IV науково-практичної конференції. Київ: Міленіум, 2020. С. 108–110.

6. Пасічник А. В. Емоційно-вольова готовність як компонент психологічної готовності дитини до навчання у школі. *Готовність дитини старшого дошкільного віку до систематичного навчання в школі: матеріали всеукраїнської науково-практичної онлайн-конф.*, 6, 13, 20 квітня 2023. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. С. 211–215.

7. Поніманська Т. І., Дичківська І. М. Дошкільна педагогіка. Практикум: навч. посібн. Київ: Видавничий дім «Слово», 2007. 352 с.

8. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. Київ: ВЦ Академія, 2018. 408 с.

9. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III. Дата оновлення: 31.03.2023. (підстава – 2849-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>. (дата звернення 25.05.2024).

10. Черепаня Н. І. Організаційно-педагогічні умови підготовки дитини до школи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів. Херсон, 2006. 207 с.